

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Sosiaalinen maatalous: vihreä hoiva ja sosiaali- ja terveystaloudelliset politiikat” (omaaloitteinen lausunto)

(2013/C 44/07)

Esittelijä: **Josiane WILLEMS**

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea päätti 19. tammikuuta 2012 työjärjestyksensä 29 artiklan 2 kohdan nojalla antaa omaaloitteisen lausunnon aiheesta

Sosiaalinen maatalous: vihreä hoiva ja sosiaali- ja terveystaloudelliset politiikat.

Asian valmistelusta komiteassa vastannut ”maatalous, maaseudun kehittäminen, ympäristö” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 22. marraskuuta 2012.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 12.–13. joulukuuta 2012 pitämässään 485. täysistunnossa (joulukuun 12. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 124 ääntä puolesta, 3:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelemät ja suositukseset

1.1 Sosiaalinen maatalous on innovoiva lähestymistapa, joka yhdistää toisiinsa kaksi käsitettä: monitoimisen maatalouden ja paikallistason sosiaalipalvelut/terveydenhoidon. Osana maataloustuotantoa se edistää erityistarpeita omaavien ihmisten hyvinvointia ja sosiaalista osallisuutta. Sosiaalisen maatalouden kasvava merkitys on innostanut ETSK:n laatimaan aiheesta omaaloitteisen lausunnon.

1.2 Sosiaalista maataloutta harjoitetaan kaikkialla Euroopassa. Sen eri ilmenemismuodoilla on yhteisiä tunnuspiirteitä, mutta myös lukuisia eroja, jotka koskevat lähestymistapaa, suhdetta muihin aloihin ja rahoitusta.

1.3 Sosiaalisen maatalouden käsite on tarpeen määrittellä EU:n tasolla, jotta voidaan päättää, mitkä toimet kuuluvat sen piiriin ja mitkä kriteerit, laatukriteerit mukaan lukien, toimien tulee täyttää ollakseen eri politiikkojen perusteella tukielpoisia. Määrittelyllä ei kuitenkaan saa sitoa jatkuvasti kehittyvää ilmiötä liikaa.

1.4 Sosiaaliselle maataloudelle ei ole sääntelykehystä unionin eikä jäsenvaltioiden tasolla, minkä vuoksi asiaa käsittelevien politiikkojen ja/tai toimielinten välinen koordinaatio puuttuu. ETSK:n mielestä sekä EU:n toimielinten että kansallisten ja alueellisten viranomaisten ja toimielinten tulisi kannustaa ja tukea sosiaalista maataloutta laatimalla sitä varten tarkoituksenmukainen ja suotuisa sääntelykehys ja ottamalla käyttöön tuonnempana kuvatut toimenpiteet.

1.5 Sosiaalisen maatalouden alalta on vain vähän hajanaisia tilastoja. ETSK:n näkemyksen mukaan olisi hyödyllistä perustaa tilastollinen tutkimusohjelma, jonka avulla määritettäisiin ja eriteltäisiin nykyistä yksityiskohtaisemmin sosiaalisen maatalouden

erilaiset ilmenemismuodot jäsenvaltioissa. Tietokantaa voitaisiin laajentaa tutkimusohjelmien edistämiseksi kussakin jäsenvaltiossa.

1.6 Sosiaalista maataloutta on tuettava poikkitieteellisellä tutkimuksella eri aloilla, jotta saadaan vahvistusta empiirisille tuloksille, voidaan analysoida sosiaalisen maatalouden vaikutusta ja siitä saatavaa hyötyä eri näkökulmista (sosiaalinen, taloudellinen, terveydellinen, henkilökohtainen jne.) ja taataan kentältä saadun tiedon levittäminen. Vastaavasti on syytä edistää ja kehittää *SoFar*- ja *COST Action* -hankkeilla Euroopan tasolla aloitettua yhteistyötä seuraavassa Horisontti 2020 -puiteohjelmassa kaudelle 2014–2020.

1.7 ETSK katsoo, että on myös erittäin tärkeää perustaa ja tiivistää sosiaalisen maatalouden verkostoja opittujen asioiden jakamista, kokemusten vaihtamista ja tiedon levittämistä varten. Lisäksi on toivottavaa, että perustetaan sosiaalisen maatalouden etuja politiikassa ajava edustajisto ja EU:n tason kattojärjestö. Niiden avulla vahvistettaisiin asianomaisten toimijoiden välistä tiedonvaihtoa ja alan kansalaisjärjestöjen asemaa.

1.8 Sosiaalisen maataloustoiminnan laadun ja asiantunte muksen korkeatasoisuuden varmistamiseksi on lisäksi syytä kiinnittää erityishuomiota toimijoiden koulutukseen – tämä koskee sekä palvelujen tarjoajia että erityistarpeita omaavia palveluiden käyttäjiä.

1.9 Kehittyäkseen kaikkialle Eurooppaan sosiaalinen maatalous tarvitsee suotuisaa ympäristöä, kansalaisyhteiskunnan aiempaa runsaampaa osallisuutta ja eri politiikanalojen ja hallintotahojen (terveydenhoito/sosiaaliala/maatalous/työllisyys) hedelmällistä yhteistyötä sekä EU:n ja jäsenvaltioiden tasolla että alueellisesti ja paikallisesti. Tämä merkitsee, että viranomaisten olisi tunnustettava sosiaalinen maatalous ja tuettava sitä tavoitteellisesti mahdollistamalla kestävä rahoitus tämälntyyppisen maatalouden erilaisia harjoittamismuotoja varten.

1.10 Samoin voisi olla hyödyllistä, että Euroopan komissio luo pysyvän rakenteen, joka liittyy yhteen kaikki asianomaiset pääosastot. Samankaltaisia järjestelyjä voitaisiin toteuttaa jäsenvaltioissa. Komission täytyisi myös kannustaa toteuttamaan jäsenvaltioiden sosiaaliturvajärjestelmiä ja niiden kustannuksia vertaileva tutkimus, jotta edistettäisiin sosiaalisen maatalouden hankkeiden kautta mahdollisesti saavutettavia säästöjä.

1.11 ETSK on tyytyväinen pannessaan merkille, että komission ehdotukset kaudelle 2014–2020 avaavat uusia mahdollisuuksia sosiaaliselle maataloudelle. Vaikuttaa kuitenkin tarpeelliselta tukea alaa aiempaa enemmän tulevilla ohjelmakaudella. Siksi EU:n ja sen jäsenvaltioiden pitäisi sovittaa yhteen erilaiset sosiaalista maataloutta koskevat politiikat. ETSK katsoo, että jäsenvaltioiden ja EU:n rahastojen hallinnoinnista vastaavien eri (kansallisten ja EU:n) viranomaisten olisi tiivistettävä yhteistyötään poistaakseen esteitä, jotka haittaavat pääsyä osalliseksi rakennerahastoista, ja helpottaakseen kentän toimijoiden turvautumista rakennerahastoihin.

1.12 Yhteinen strateginen kehys tarjoaa mahdollisuuden yhdistellä eri rahastoja monimuotoisessa rahoitusstrategiassa. Tässä yhteydessä komission tulisi kehottaa jäsenvaltioita mainitsemaan sosiaalinen maatalous suunnitelmassaan ja soveltamaan kokonaisvaltaista lähestymistapaa muotoillessaan erityisohjelmia, joilla mahdollistetaan tämän alan hyötyminen aiempaa enemmän eri rakennerahastoista. Voittaisiin myös suunnitella aihekohtaisia, sosiaaliseen maatalouteen keskittyviä alohjelmiä tai jatkaa alalla toimeenpantavien Leader-hankkeiden tukemista.

2. Yleistä

2.1 Sosiaalista maataloutta on kehitetty lähes kaikille Euroopan maaseutualueille 1900-luvun lopulta alkaen. Se on uusi, taloudellisesti kestävä käytäntö, josta saadaan jatkuvasti lisää kokemusta. Kaikki alan toimet voidaan kattaa käsitteellä ”sosiaalinen maatalous”. Muita termejä näiden toimien kuvaamiseen ovat ”terveysvaikutteinen maatalous” (*farming for health*), ”hoivamaatalous” (*care farming*), ”vihreä hoiva” (*green care*) ja ”vihreät terapiat” (*green therapies*). Kaikilla näillä termeillä viitataan erilaisiin heikossa asemassa olevien henkilöiden hoito-, yhteiskuntaan sopeuttamis-, koulutus- tai kuntoutuskäytänteisiin tai erityistarpeita omaavien henkilöiden koulutukseen. Alan toimet mahdollistavat vaikeuksista kärsivien henkilöiden pääsyn kosketuksiin maataloustuotannon ja luonnon kanssa. Ne auttavat parantamaan heidän hyvinvointiaan, terveydentilaansa ja sosiaalista osallisuuttaan; ne helpottavat heidän oppimistaan ja kohottavat heidän itsetuntoaan ja siten heidän osallisuuttaan yhteiskuntaan.

Tässä mielessä sosiaalinen maatalous on innovoiva lähestymistapa, joka liittyy toisiinsa kaksi käsitettä: monitoimisen maatalouden ja paikallistason sosiaali-/terveyspalvelut. Yhtäältä se liittyy läheisesti maatalouden monitoimisuuteen ja kuuluu kokonaisuudessaan maaseudun kehittämiseen tarjoten maanviljelijöille mahdollisuuden monipuolistaa tulolähteitään. Toisaalta se hyödyttää yhteiskuntaa tuottaessaan sosiaalipalveluja ja paranta-

essaan nykyisiä palveluja hyödyttäen maaseudun asukkaita, sillä sosiaalinen maatalous hyödyntää maatalouden ja maaseudun resursseja käsitteen laajassa merkityksessä.

2.2 Vaikka sosiaalisen maatalouden käytänteet ovat Euroopassa monilta osin samanlaisia, koska ne liittyvät läheisesti maaseudun perinteiseen liiketoimintaan ja niitä toteutetaan maatalousyrityksissä (luomutilat, suuri työvoimasidonnaisuus, monitoimisuus, alueellinen suuntautuminen, monipuolisuus ja joustavuus), maiden välillä on myös lukuisia eroja, jotka johtuvat niiden historiasta, lähestymistavoista ja pyrkimyksistä. Monenlaisista lähestymistavoista voidaan pelkistää erottaa kolme pääasiallista lähestymistapaa:

- institutionaalinen lähestymistapa, jossa julkisilla (terveydenhoito)instituutioilla on valta-asema (hallitsevana Saksassa, Ranskassa, Irlannissa ja Sloveniassa)
- yksityisomistukseen pohjautuva lähestymistapa, joka perustuu terapeuttisiin maataloihin (hallitsevana Alankomaissa ja Belgian Flanderissa)
- sekamuotoinen lähestymistapa, joka perustuu sosiaalialalla toimiviin osuuskuntiin ja yksityisiin maataloihin (hallitsevana Italiassa).

2.3 Myös niiden suuntautumisessa on eroja. Italiassa ja Ranskassa sosiaalinen maatalous liittyy pääasiassa sosiaali- ja hoivalaan, Alankomaissa se on lähempänä terveydenhuoltojärjestelmää ja Flanderissa maataloutta. Saksassa, Iso-Britanniassa, Irlannissa ja Sloveniassa suuntaus on sosiaali- ja terveydenhoitoalan välimaastossa.

2.4 Rahoituksen järjestäminenkin vaihtelee maittain:

- julkisissa hankkeissa ja hyväntekeväisyystoiminnassa tukeudutaan hyväntekeväisyysjärjestöihin (Italia, Ranska) ja sosiaalialalla toimiviin osuuskuntiin (Italia)
- julkisia (terveydenhoitoon/hoiva-alalle/koulutukseen jyvitettyjä) varoja osoitetaan julkisiin rakenteisiin (Saksa, Irlanti, Slovakia), maatalousyrityksille (Alankomaat) tai sosiaalisille osuuskunnille (Italia)
- tukeudutaan maaseudun kehittämissä politiikkaan, jolla pyritään tukemaan sosiaalisten maatalojen perustamista ja kehittämistä ohjelmakaudella 2007–2013 (Italia)
- annetaan eettisille tuotteille esteetön pääsy elintarvikemarkkinoille ja suoramyyntiin (Ranska, Italia).

Todellisuudessa rahoitustavat ovat usein kuitenkin edellä esitettyä monipuolisempia ja sekamuotoisia.

2.5 Sosiaalista maataloutta harjoitetaan monin eri tavoin. Sitä voivat harjoittaa yksityisen yrittäjän johtamat maatalousyritykset, joiden tulolähteitä sosiaalinen maatalous monipuolistaa, vaikka niiden tuotanto onkin tarkoitettu markkinoille tavanomaiseen tapaan. Kyseessä voivat olla myös sosiaaliset yritykset tai osuuskunnat, yhdistykset ja säätiöt eli voittoa tavoittelemattomat organisaatiot. Muissa tapauksissa maataloilla harjoitettavasta sosiaalisesta maataloudesta vastaavat julkiset elimet tai terveydenhoitoalan toimijat.

3. Sosiaalisen maatalouden määritelmä

3.1 Sosiaalista maataloutta on vaikea määritellä, koska sitä harjoitetaan niin monin eri tavoin. Sosiaalisen maatalouden määritelmä on kuitenkin tarpeen EU:n tasolla, jotta voidaan päättää, mitkä toimet lasketaan siihen kuuluviksi, sekä määritellä kehys ja kriteerit – laatuksiteerit mukaan lukien –, jotka toimien tulee täyttää voidakseen olla eri politiikkojen nojalla tukikelpoisia. Määritelmä ei kuitenkaan saa olla liian rajoittava, jottei jatkuvasti kehittyvää ilmiötä sidota liikaa. Sen täytyy tarjota kehys, joka on tarvittavan joustava kattaakseen sosiaalisen maataloustoiminnan monipuolisuuden ja alhaalta ylöspäin etenevän lähestymistavan.

3.2 Vaikka sosiaalisen maatalouden toimet ovat erittäin monipuolisia, niillä on aina kaksi yhteistä elementtiä: a) toimintaa harjoitetaan maatilalla ja b) se kohdistetaan henkilöihin, joilla on ajoittaisia tai pysyviä erityistarpeita. Tarpeet voivat olla myös kasvatuksellisia. Näin ollen sosiaalinen maatalous edistää ihmisten hyvinvointia ja kehittymistä. Se edistää myös maaseudun kehittämistä ja lähentää kaupunkeja ja maaseutua toisiinsa.

3.3 Sosiaalinen maatalous voitaisiin ensivaiheessa määritellä toiminnaksi, jossa hyödynnetään – sekä kasvien viljelyyn että eläinten kasvatukseen liittyviä – maatalousresursseja sosiaalisten palvelujen perustamisessa maaseudulle tai kaupunkien läheisyyteen. Kyseessä voi olla esimerkiksi kuntoutus, terapia, suojatyö tai elinikäistä koulutusta ja sosiaalista integroitumista edistävä muu toiminta (Euroopan tieteellis-teknistä tutkimusyhteistyötä koskevan *Cost Action 866 – Green Care* -aloitteen määritelmän mukaan). Tässä tarkoituksessa maatilalle luodaan olot, jotka mahdollistavat erityistarpeita omaavien henkilöiden osallistumisen maatilalla arkitoimiin, tavoitteena edistää heidän kehitystään, parantaa heidän asemaansa ja edesauttaa heidän hyvinvointiaan.

3.4 Sosiaalinen maatalous voidaan nykyisin jakaa neljään pääalaan:

- a) kuntouttava ja terapeuttiivinen toiminta
- b) työelämään ja yhteiskuntaan sopeuttaminen
- c) kasvatustoimet

d) sosiaaliset tukipalvelut.

4. Oikeuskehyksen puuttuminen sekä EU:n että jäsenvaltioiden tasolta

4.1 Sosiaalinen maatalous tuottaa kiistämättä arvokkaita julkisia palveluja ja edistää kestävästä kehityksestä terapiatoimien ansiosta, edistämällä työelämään tai yhteiskuntaan sopeutumista sekä kasvatukseen liittyvillä toimillaan. Luomalla monipuolista, elinvoimaista toimintaa se voi lisäksi vaikuttaa merkittävästi paikalliseen kehitykseen.

4.2 Alalla on toteutettu monia uusia kokeiluja ruohonjuuritason ylöspäin edeten. Niistä on muodostunut paikallisia verkostoja, joiden avulla alueita on kehitetty kokonaisvaltaisesti. Näistä syistä sosiaalinen maatalous on yhdenpitävää OECD:n julkaisun ”*The New Rural Paradigm*” (2006) kanssa ja se on nimenomaisesti mainittu OECD-maita (esimerkiksi Italiaa) koskevissa maaseutupoliittisissa tutkimuksissa. Sosiaalista maataloutta on myös käsitelty maaseudun kehittämistä koskeneissa OECD-konferenssissa Quebecissä (2009). Eräitä sosiaalisen maatalouden aloitteita rahoitetaan maaseudun kehittämissä politiikkoihin vuosiksi 2007–2013 varatuista määrärahoista (Leader-aloitteen toimintalinjoista III ja IV) ja sosiaalista osallisuutta edistävästä sosiaalirahaston toimista.

4.3 Sosiaalisen maatalouden potentiaalinen tiedostaminen on kuitenkin yhä merkittävämpää kaikilla tasoilla. Maatalousjärjestöt, paikallisyhteisöt ja sosiaali- ja terveysalan instituutit ovat uudistaneet näkemystään sosiaalisesta maataloudesta. Kuitenkin vain muutamissa maissa (Ranska, Italia, Alankomaat) alalla on otettu käyttöön joko valtakunnallisia tai alueellisia säännöksiä. Lisäksi voidaan todeta, että sosiaalista maataloutta sivuavien politiikkojen ja/tai instituutioiden väliltä puuttuu kaikkialla yhteyksiä.

Sosiaalisen maatalouden toimijat ovat kuitenkin järjestäytyneissä jakeakseen kokemuksiaan ja on syytä myöntää, että sosiaalisen maatalouden harjoittajien vapaaehtoisverkostoilla on tärkeä rooli.

4.4 Viime vuosina Euroopan komissio on toteuttanut eräitä aloitteita tällaisen toiminnan tukemiseksi. Niitä ovat etenkin *Cost Action 866 – Green Care* - sekä *SoFar*-hankkeet (Euroopan komission kuudennessa tutkimuksen ja teknologian kehittämisen puiteohjelmassa rahoittama aloite). Euroopan maaseudun kehittämissä verkostossa pantiin joulukuussa 2009 alulle aihetta käsittelevä seitsemän jäsenvaltion aloite, jonka avulla on määrä analysoida Euroopan maatalouden kehittämisen maatalousrahastosta osarahoitetuissa kansallisissa tai alueellisissa kehittämissuunnitelmissä olevia mahdollisuuksia ja rajoitteita. *SoFar*-hankkeen yhteydessä Saksa (prof. Thomas VAN ELSEN) esitti vuonna 2008 synteettisen sosiaalisesta maataloudesta. Se päivitettiin vuonna 2009.

5. Toteutettavat toimet

5.1 Sosiaalisen maatalouden tunnustaminen EU:n tasolla ja sääntelykehysten perustaminen

5.1.1 Koska sosiaalinen maatalous tuottaa yleistä hyötyä ja edistää kestävästä kehityksestä, EU:n ja sen jäsenmaiden hallitusten pitäisi kannustaa siihen ja tukea sitä. Tämä edellyttää, että alalle säädetään eri tasoille tarkoituksenmukainen ja suotuisa sääntelykehys, että sosiaalisen maatalouden tuottama lisäarvo tunnustetaan ja että sosiaalisen maatalouden hallinnointia parannetaan. Edellytyksinä ovat myös suotuisa ympäristö ja hedelmällinen yhteistyö eri alojen poliitikkojen ja hallinnonalojen (terveydenhuolto/sosiaali- ja maatalous/työllisyys) välillä niin Euroopan, jäsenvaltioiden, alueiden kuin paikkakuntienkin tasolla. Lisäksi olisi toivottavaa, että viranomaiset kohdistaisivat alalle tukea, ja että perustettaisiin sosiaalista maataloutta integroidusti tukevia rakennerahastoja, sekä edistettäisiin ja tuettaisiin poikkitieteellistä tutkimusta ja tehostettaisiin viestintää ja kokemustenvaihtoa.

5.1.2 Sääntelykehystä perustettaessa on syytä kiinnittää erityistä huomiota sosiaalisen maatalouden laatuun koskeviin kysymyksiin ja määritettävä toimilta edellytettävät yleiskriteerit, laatu- ja tukukriteerit mukaan lukien. Samoin tulisi käynnistää tarvittavat toimet sosiaalisen maataloustoiminnan tarkoituksenmukaista seuranta varten.

5.1.3 Lisäksi pysyvä rakenne, jonka Euroopan komission perustaisi yhdessä kaikkien asianomaisten pääosastojensa kanssa, voisi hyödyttää sosiaalisen maatalouden edistämistä, seuranta ja koordinaatiota Euroopassa. Vastaavia rakenteita voitaisiin perustaa jäsenvaltioihin.

5.2 EU:n laajuisten tietokannan perustaminen

Vaikka sosiaalista maataloutta harjoittavien yritysten määrä kasvaa kaikissa maissa, niitä on yleensä alle prosentin osuus kaikista maatalousyrityksistä. Sosiaalista maataloutta koskevat tilastotiedot ovat kuitenkin vähäisiä ja puutteellisia. Nyt olisi otollinen aika käynnistää EU:n laajuinen tilastollinen tutkimusohjelma, jossa määritettäisiin ja analysoidaisiin lähemmin Euroopassa harjoitettavaa sosiaalista maataloutta suuntauksineen. Komissio voisi laajentaa tätä tietokantaa tutkimusohjelmien edistämiseen kaikissa jäsenvaltioissa.

5.3 Sosiaalisen maatalouden sisällyttäminen tutkimusohjelmiin

5.3.1 On syytä edistää ja kehittää *SoFar-* ja *Cost Action 866 – Green Care* -hankkeiden avulla alulle pantua maatalousalan EU:n laajuista yhteistyötä. On erittäin tärkeää hankkia ja vaihtaa tieteellistä, ammatillista ja käytännön tietoa koko Euroopan laajuisesti.

Sosiaalinen maatalous tarvitsee tutkimusta tuekseen terapian ja lääketieteen alalla, maataloudessa tehtävän sosiaalityön alalla sekä maatalouden ja koulutuksen alalla. Tätä tutkimusta on tehtävä läheisessä yhteistyössä kenttätöiden kanssa. Kasvien ja

eläinten avulla toteutetuista terapeutoista empiirisesti saadut positiiviset tutkimustulokset on vahvistettava seikkaperäisin tieteellisin analysein, jotta lääketiede voi ne tunnustaa. Maatilan päivittäiseen ja vuotuisen työrytmiin integroimisen vaikutuksista saatava tieto on dokumentoitava ja sitä on hyödynnettävä sosiaalisen maatalouden kehittämisessä tuonnempana.

5.3.2 Poikkitieteellinen tutkimus, jossa analysoidaan sosiaalisen maatalouden vaikutusta ja siitä saatavaa hyötyä eri näkökulmista (sosiaalinen, taloudellinen, terveydellinen, henkilökohtainen), varmistaa empiirisen tiedon välittymisen ja sitouttaa kentän toimijat. Se voi myös herättää innovatiivisia ajatuksia ja lujittaa osallisuutta sosiaaliseen maatalouteen. Kokeiluhankkeiden tieteellinen tukeminen voi auttaa kehittämään yksittäisiin yrityksiin tai osuuskuntiin pohjautuvia malleja kokonaiselle alueelle. Olisi toimeenpantava yksittäisiä ja poikkitieteellisiä tutkimuksia sosiaalisen maatalouden vaikutuksen analysoimiseksi, näkökulmana yhtäältä sairausvakuutusjärjestelmiä koskevat mahdolliset säästöt ja toisaalta sosiaalisen maatalouden palveluja hyödyntävien henkilöiden terveyden ja hyvinvoinnin parantaminen. Näitä näkökulmia on jo analysoitu ja tutkittu joissakin maissa, varsinkin Alankomaissa.

5.3.3 Tutkimuksia voitaisiin tehdä tulevan puiteohjelman ”Horisontti 2020” (2014–2020) yhteydessä, koska siinä otetaan huomioon tutkimusta ja innovaatiota koskevat sosiaaliset näkökulmat. On erittäin toivottavaa, että ”Horisontti 2020” -puiteohjelmassa koordinoitaisiin ja tuetaan sosiaalista maataloutta, sillä kyseisellä ohjelmalla voitaisiin helpottaa tämän tyyppistä maataloutta sivuavien eri tieteenalojen tutkijoiden tapaamisia ja tiedonvaihtoa.

5.4 Sosiaalisen maatalouden sisällyttäminen koulutusohjelmiin

Sosiaalisen maataloustoiminnan laadun ja ammattitaidon korkean tason varmistamiseksi on syytä kiinnittää erityistä huomiota toimijoiden koulutukseen. Tämä koskee sekä palvelujen tarjoajia että niiden käyttäjiä. Tiiviissä yhteistyössä oppi- ja tutkimuslaitosten kanssa olisi siis laadittava ja tarjottava jatkokoulutusohjelmia, joilla taataan sosiaalisesta maataloudesta hyötyvistä henkilöistä vastuussa olevien yritysjohtajien ja heidän työntekijöidensä korkea ammattitaito. Vastaavasti on syytä analysoida ja toimeenpanna koulutusta, jota voidaan tarjota sosiaalista maataloutta hyödyntäville henkilöille.

5.5 Kansalaisyhteiskunnan ja verkottumisen roolin lujittaminen

5.5.1 Sosiaalisen maatalouden innovatiiviset hankkeet kehittyvät usein eristyksissä, ilman että vastaavia hankkeita olisi tiedossa tai että niiden välillä vaihdettaisiin kokemuksia. On kuitenkin äärimmäisen tärkeää perustaa ja lujittaa sosiaalisen maatalouden verkostoja, joissa vaihdetaan kokemuksia, välitetään tietoa eri hankkeista ja hyödynnetään parhaita käytänteitä. Ensimmäinen askel tähän suuntaan on otettu eurooppalaisessa maaseudun kehittämisverkostossa. Tämän tyyppistä verkostoa pitäisi tiivistää.

5.5.2 Yhteistyön tavoin olisi edistettävä yhteisjulkaisuja ja Internet-näkyvyyttä.

5.5.3 Lisäksi olisi otollista pyrkiä kohti sosiaalisen maatalouden yhteisten etujen edustamista politiikan kentällä ja kannustaa perustamaan alan eurooppalainen kattojärjestö. Sellainen järjestö, johon kansalaisyhteiskunta otettaisiin mukaan, voisi helpottaa sosiaalisen maatalouden toimijoiden välistä tiedonvaihtoa ja tarjota teknistä ja hallinnollista apua huolehtien samalla sosiaalisen maatalouden etujen ajamisesta politiikassa. Tässä asiassa tärkeässä asemassa ovat maatalousjärjestöt.

5.5.4 Kaikki nämä toimet voitaisiin suunnitella ja toteuttaa uudessa maatalouden kehittämisselityksessä vuosiksi 2014–2020. Ne perustuisivat etenkin eurooppalaiseen maaseudun kehittämisselitykseen ja jäsenvaltioiden maaseudun kehittämisselityksiin ulottaen näin edellä mainittua sosiaalista maataloutta käsittelevän aloitteen muihinkin jäsenvaltioihin.

5.6 Sosiaalisen maatalouden sisällyttäminen kestävän kehityksen strategiaan ja yhteinen strateginen kehitys

5.6.1 Nykyisessä maaseudun kehittämisselityksessä sosiaalinen maatalous on saanut tukea erityisesti Leader-aloitteen toimintalinjoista III (monipuolistaminen) ja IV sekä Euroopan sosiaalirahaston sosiaalista osallisuutta koskevasta toimintalinjasta. Sosiaalisen maatalouden tunnustamisen maaseutujen taloutta kehittäväksi tekijäksi pitäisi kuitenkin mahdollistaa alan pääsy kaikkien Euroopan rakennerahastoista (Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto, ESR, EAKR) edistettyjen ja rahoitettujen toimien piiriin ja siten pääsy osalliseksi uusista rahoituslähteistä.

5.6.2 Vaikka komission ehdotukset seuraavalle rakennerahastojen ohjelmakaudelle avaavatkin uusia näkymiä – kun köyhyyden torjuminen, sosiaalinen osallisuus sekä maataloustoiminnan monipuolistaminen mainitaan kyseisen politiikan nimenomaisina tavoitteina (ja jotka voidaan ihanteellisesti yhdistää sosiaaliseen maatalouteen) –, vaikuttaa tarpeelliselta korostaa entisestään sosiaalisen maatalouden roolia tulevassa suunnittelussa ja

kumppanuussopimuksessa sosiaalisen maatalouden tukemiseksi vielä aiempaa enemmän. Tässä suhteessa EU:n ja jäsenvaltioiden olisi syytä sovittaa yhteen politiikkansa, jotka koskevat sosiaalista maataloutta. ETSK katsoo, että jäsenvaltioiden ja EU:n rahastojen hallinnoinnista vastaavien eri (kansallisten ja EU:n) viranomaisten olisi tiivistettävä yhteistyötään poistaakseen esteitä, jotka haittaavat pääsyä osalliseksi rakennerahastoista, ja helpotukseen kentän toimijoiden turvautumista rakennerahastoihin.

5.6.3 Uusi suunnittelukehys tarjoaa sosiaaliselle maataloudelle mahdollisuuden saada rahoitusta useista rahastoista useina vuosina. Yhteinen strategiakehys mahdollistaa eri rahastojen yhdistämisen monirahoitteisessa strategiassa. Jäsenvaltioita tulisi kehottaa mainitsemaan sosiaalinen maatalous ohjelmoinnissaan ja laatimaan erityisohjelmia, jotka mahdollistavat sosiaalisen maatalouden hyötymisen aiempaa enemmän eri rakennerahastoista. On äärimmäisen tärkeää saada jäsenvaltioiden valtakunnalliset viranomaiset ja paikallisviranomaiset vakuuttuneiksi tällaisten rahoitusmahdollisuuksien hyödyntämisestä.

Koska sosiaalinen maatalous on luonteeltaan moniulotteista ja -toimista, ala toimijoinen voisi hyötyä merkittävästi todella yhtenäisestä lähestymistavasta, jolla helpotetaan ja koordinoidaan aiempaa paremmin eri rahastojen käyttöä ja siihen liittyviä menettelyitä ja toimintatapoja.

5.6.4 Tätä tarkoitusta varten voisi olla erittäin hyödyllistä perustaa maaseudun kehittämiseen liittyen jäsenvaltioille suunnattu viestintäpolitiikka, joka kattaisi myös seurantaan ja selonteiden laatimiseen liittyvät toimet. Toinen mahdollisuus olisi suunnitella aihepiiriä varten oma alaohjelmansa 8 artiklan perusteella tai lujittaa sellaisia Leader-hankkeita, joiden piiriin sosiaalinen maatalous kuuluu.

5.6.5 Eri pääosastojen olisi syytä lisätä yhteistyötään helpotukseen sosiaalisen maatalouden pääsyä hyötymään kaikista rakennerahastoista. Tämä voitaisiin tehdä poistamalla epäkohdat, jotka ovat tähän asti estäneet maataloustuottajien pääsyn alu-

Bryssel 12. joulukuuta 2012

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja*
Staffan NILSSON